

ПРОГРАМА
для загальноосвітніх навчальних закладів
"ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО"
(5 - 7 класи)

Укладачі:

*Белкіна Е.В, Поліщук А.А., Константинова О.В., Марчук Ж.С.,
Очеретяна Н.В., Федорук О.К., Шаповалова Н.Є., Шибанова А.Т.*

**Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів
“Образотворче мистецтво” (5-7 класи).**

Пояснювальна записка

Вступ. Програма з образотворчого мистецтва для 5–7 класів загальноосвітніх навчальних закладів розроблена відповідно до Державного стандарту середньої освіти та ґрунтується на положеннях Концепції загальної середньої освіти (12 – річна школа).

У контексті нових підходів до побудови національної системи освіти особливої актуальності набувають дисципліни художньо-естетичного циклу у загальноосвітніх навчальних закладах, які мають забезпечувати духовно-творчий розвиток школярів.

Програма з образотворчого мистецтва враховує традиції та сучасні тенденції розвитку національної та зарубіжної образотворчої культури. Ґрунтується на ідеях цілісного естетичного розвитку особистості на основі свідомого розуміння поліхудожнього та полікультурного образу світу.

В основу програми покладені принципи:

1. ***єдності*** загальнолюдського та національного змісту образотворчої освіти з пріоритетністю національного;
2. ***взаємодії*** компонентів соціального досвіду людини;
3. ***неперервності і наступності*** завдань і змісту образотворчої освіти у початковій та основній школі;
4. ***варіативності*** – націленості змісту програми на творчість учителя, його професійну компетентність, здатність самостійно застосовувати орієнтовний матеріал і, в разі необхідності, змінювати його в межах запропонованої структури;
5. ***поліхудожності***, що реалізується через встановлення об'єктивно існуючих зв'язків образотворчого та іншими видами мистецтв.

Мета загальної образотворчої освіти в основній школі полягає в особистісному розвитку учнів і збагаченні їх емоційно-естетичного досвіду під час сприймання навколишнього світу і художньо-практичній діяльності, інтерпретації та оцінювання творів образотворчого мистецтва,

а також у формуванні ціннісних орієнтирів, потреби в творчій самореалізації та духовно-естетичному самовдосконаленні.

Основні **завдання** курсу:

- формування культури людських почуттів, як найсильніших – любові, доброти, милосердя через сприймання творів мистецтва, так і найспецифічніших: почуття кольору, лінії, ритму, композиції, колориту та ін., безпосередньо у мистецькій діяльності;
- розвиток асоціативно-образного та просторового мислення, уяви, фантазії, пам'яті, художнього смаку і творчих здібностей;
- опанування вміннями та навичками в образотворчій діяльності; формування художньо-практичної компетентності; готовності використовувати отриманий досвід у самостійній творчій роботі;
- формування здатності сприймати, інтерпретувати та характеризувати твори образотворчого мистецтва, висловлювати особистісне ставлення до них, аргументуючи власні думки, судження, оцінки;
- формування уявлень про сутність, види та жанри образотворчого мистецтва, особливості художньо-образної мови, засвоєння основних художніх прийомів і закономірностей та відповідної термінології;
- виховання духовних та моральних ціннісних орієнтирів у сфері образотворчого мистецтва, інтересів, смаків, потреб в творчості; національно-патріотичної свідомості та активної життєвої позиції;
- розуміння учнями зв'язків образотворчого мистецтва з іншими видами мистецтва, з природним і культурним середовищем життєдіяльності людини.

Розвиток особистісних якостей учнів ґрунтується на освітніх

компетенціях:

- *когнітивних* (пізнавальних) – чуттєво-емоційне сприйняття; вміння відчувати і бачити навколишній світ, виявлення пізнавальної активності;

- **креативних** (творчих) – асоціативно-образне мислення; виявлення фантазії, уяви у створенні власних образів у художньо-практичній діяльності;
- **методологічних** – поняттєво-логічне мислення; вміння визначити мету, способи та організацію її досягнення; здатність до самоаналізу та самооцінки;
- **комунікативних** – розуміння мови мистецтва як форми міжособистісного спілкування; розуміння почуттів інших людей, різноманіття творчих проявів, бачень і розумінь дійсності; усвідомлення взаємозв'язку з однолітками і дорослими та відповідальності під час виконання робіт;
- **світоглядних** – сприйняття цілісної картини світу, цінувати національну самобутність і культурну спадщину України як складової загальнолюдської культурної скарбниці; відкриття, творче вираження себе, визначення власного місця та усвідомлення неповторності й унікальності іншого.

Характеристика структури навчальної програми

Програма структурно умовно розділена на три етапи. Кожен етап охоплює навчальний рік і складається із семестрових тематичних розділів, які послідовно розв'язують художньо-пластичні, виразні, технічні та психологічні завдання образотворчості. Ритм, форма, рух, простір, світло та композиція, як складові образотворчості, розглядаються на кожному етапі навчання. Кожен з етапів є підґрунтям наступного в доповненні навчального матеріалу, актуалізуючи окремі художньо-творчі аспекти з поступовим їх ускладненням. Акцентується увага на багатовимірності художньо-естетичних завдань та їх вирішенні в пластично-образному аспекті, ініціюється пошук власних способів виконання робіт в художньо-творчому самовияві учнів.

Кожен семестровий розділ має тематичні блоки, які зумовлені навчальними завданнями як окремого розділу, так і розвитком

навчальних проблем всієї програми з образотворчого мистецтва (5–7 класи).

5 клас. Художній образ

Розвиток чуттєво-емоційного та естетичного сприймання світу, асоціативно-образного мислення, цілісного бачення, вміння виділяти основне у явищах та формах. Виявлення специфіки художньо-образної мови мистецтва, композиційно-художніх і технічних засобів різних видів пластичних мистецтв. Створення художніх образів на основі чуттєво-емоційного сприймання мистецьких творів (музика, література, хореографія тощо), асоціативно-образних інтерпретацій природних форм і явищ.

Залучення учнів до системного пізнання, опанування техніками та прийомами образного виявлення як художньої основи для особистісного самовираження. Вивчення зразків світового та національного мистецтва з творчим переосмисленням і використанням власного досвіду в практичній творчій діяльності учнів.

6 клас. Духовний і предметний світ людини

Розвиток формально-логічного мислення, вміння спрощувати, узагальнювати, виявляти конструкцію та об'єм форми. Зосередження уваги учнів на формі з метою подальшого вивчення впливу і взаємозв'язку цієї форми із сутністю образу. Вивчення кольору через виявлення зв'язків його зі світлом (природним, штучним) доповнює попередній досвід учнів у виявленні образності форми.

Навчання формоутворенню в образотворчому мистецтві базується на художній практиці учнів, яка передбачає їх орієнтування в специфіці образотворчого мистецтва та оволодінні певними художньо-технічними навичками. Контрастні форми, пропорції, фактурне, тональне виявлення форм та вивчення світлотіні як засобу визначення форми, її контурів, пластики і фактури поверхні, засвоєння трансформації форм

використовується учнями під час конструювання й проектування предметів.

7 клас. Культурне і просторове середовище людини

Попередній досвід образного й асоціативного мислення доповнюється формуванням і розвитком абстрактного мислення та оволодінням певними художньо-технічними навичками моделювання простору та об'ємно-просторових форм. Перехід від вивчення окремих форм та формоутворення до виявлення зв'язку форми і простору. Вивчаються образні й пластичні зв'язки форми і середовища. У теоретичному та практичному планах досягаються закони перспективи простору в ілюзорно-просторовому зображенні та рівнобіжно вивчаються умовні художні засоби створення зображень простору й середовища (природного, штучного, архітектурного).

Продовжується вивчення природних форм та середовища у гармонійному поєднанні окремих форм і довкілля. Акцентується увага на взаємозв'язку людини з навколишнім світом та впливом культурної спадщини на урбаністичне (створене) середовище людини, їх гармонійне або дисгармонійне поєднання. У практичній творчій діяльності учнів ініціюється виявлення індивідуального погляду на предметний світ і довкілля, експериментування та моделювання свого неповторного дитячого світу.

Особливості організації навчально-виховного процесу

Послідовність тем та виконання завдань методично обґрунтовані психофізіологічними та віковими особливостями учнів, врахуванням відмінностей художніх та технічних засобів різних видів мистецтва, професійною викладацькою етикою, орієнтованою на творчий пошук учня і виявлення його індивідуальності у виборі засобів художньої виразності, техніки та матеріалів. Велика увага приділяється розвитку композиційного мислення учнів та використанню в творчих роботах цілісності образотворчих і технічних завдань. Перевага надається

нестандартним самостійним композиційним рішенням учнів, а не готовим зразком, коли учні стають “виконавцями-інструментами”. Знайомство учнів з творами та зразками національного та світового мистецтва може розглядатися в контексті художньо-драматургічного розвитку уроку як на його початку, так і в середині або на його завершенні.

У програмі вказані навчальні та орієнтовні тематичні завдання, які доповнюються конкретними уроками, власною методикою вчителя та прийомами реалізації навчальних завдань образотворчими засобами – у графіці, живопису, об’ємній пластиці, декоративних формах.

Методикою програми передбачено гармонійне поєднання в структурі уроку різноманітних видів діяльності та видів мистецтва (література, музика, сценографія тощо), проведення бінарних уроків.

У кожному семестрі 2 години резервного часу можуть використовуватися на тематичне оцінювання, регіональний компонент, узагальнення теми, відвідування виставок, музеїв тощо.

Зміст навчального матеріалу
та вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
5 клас. Художній образ

35 годин (1 година на тиждень, 4 години – резервний час)

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
<p style="text-align: center;">Розділ І. Мова образотворчого мистецтва 14 годин</p> <p style="text-align: center;">Тема 1. Асоціативно-образна мова (6 год.)</p> <p>Розвиток чуттєво-емоційного сприйняття, асоціативно-образного мислення.</p> <p style="text-align: center;">Тема 2. Асоціативно-образна форма (площина, об'єм) (8 год.)</p> <p>Розвиток естетичного сприймання і цілісного бачення предметів та явищ навколишнього світу, вміння виділити основне у явищах буття.</p> <p style="text-align: center;">Навчальні завдання</p> <p><i>Емоційно-образні художні засоби:</i></p> <p>Живопис: колір (ахроматичний, хроматичний), тон, колорит, пляма, мазок; емоційне співвідношення кольорових і музичних контрастів, настроїв та характерів.</p> <p>Графіка: точка, лінія, штрих, пляма,</p>	<p>Учень розпізнає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - природні форми та явища у певному емоційному стані; - види образотворчого мистецтва; - предметне та безпредметне (абстрактне) мистецтво; <p>спостерігає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - за природними формами навколишнього середовища; <p>порівнює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - характер ліній, кольори й кольорові сполучення та чуттєво-емоційне забарвлення; - характер природних форм; <p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - види образотворчого мистецтва та їх специфіку; <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> - використовувати засоби художньої виразності різних видів мистецтва;

<p><i>силует, фактура</i>; виявлення виразності та асоціативності (різна товщина ліній, фактура ліній, плям тощо).</p> <p>Скульптура: <i>об'єм, пластика форми, фактура</i>; виявлення асоціативності пластики та фактури форми (рельєф, кругла скульптура).</p> <p>Композиційні засоби і прийоми</p> <p><i>Організація зображення в композиції:</i> вибір <i>формату</i> аркуша паперу (квадрат, прямокутник вертикальний, горизонтальний); <i>виявлення головного і другорядного у композиції; цілісність форми, композиційний центр, симетрія, асиметрія, рівновага, ритм, колір як акцент.</i></p> <p>Орієнтовні тематичні завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - кольорові асоціації (сум-радість, спокій-напруження, на основі сприйняття музичних і літературних творів, стану природи тощо); - різний характер ліній (ніжні, колючі тощо); - кольорові сполучення (утворення кольору різними засобами, змішування та накладання фарб тощо); - ритм ліній та плям (музичні й природні асоціації); - асоціативність різних художніх технік (паперопластика, акварель по-мокрому, 	<ul style="list-style-type: none"> - створювати асоціативні образи; - виявляти свої почуття, естетичні переживання образотворчими засобами; - передавати настроїв, емоційний характер форм, стан природи засобами живопису, графіки, скульптури тощо; - утворювати та відрізняти відтінки одного кольору (різна насиченість та світлота); - утворювати відтінки різних кольорів і відповідних кольорових сполучень для створення композицій; - виконувати творчі композиції в різних техніках як одноосібно, так і в групах; <p>висловлює судження про:</p> <ul style="list-style-type: none"> - площинні та об'ємні форми мистецтва; - художню виразність форм (емоційний характер); - засоби і прийоми організації композиції у певному форматі (ритм, рівновагу, цілісність форми, композиційний центр, симетрію, асиметрію, колір як акцент); <p>наводить приклади:</p>
--	--

<p>монотипія, штампування тощо);</p> <ul style="list-style-type: none"> - асоціативна композиція ("Свято", "Музика", "Настрій" тощо). - асоціативність та образність природних форм у поєднанні з технікою виконання (дерев, тварин, птахів, комах тощо); - символічність форм ("Дерево-життя"); - асоціативність декору і зв'язок з формою (візерунок, фактура, пластика форм); - композиція "Новорічне свято". <p>Узагальнення тем 2 години.</p> <p>Матеріали і техніка виконання</p> <p>Олівці, ручки (кулькові, гелеві), туш, перо, фломастери, акварель, гуаш, пластилін, (глина), пластика, солоне тісто. Монотипія, кляксографія, гратографія, набризки, штампування, колаж, аплікація, орігамі, паперопластика.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - творів реалістичного і декоративного, первісного і сучасного мистецтва; <p>аналізує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - свої почуття і власне бачення художнього твору; - за допомогою вчителя результати власної роботи, досягнення та недоліки, визначає шляхи вдосконалення; <p>дотримується правил:</p> <ul style="list-style-type: none"> - техніки безпеки при роботі з різними художніми матеріалами та інструментами.
<p>Розділ II. Природні форми та образи у мистецтві 17 годин.</p> <p>Тема 1. Природні форми та явища (8 год.)</p> <p>Розвиток спостереження, зорової пам'яті, логічного мислення, вміння сприймати красу і відтворювати її на площині та в об'ємі.</p> <p>Тема 2. Художні образи та композиції</p>	<p>Учень розпізнає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - природні форми у певному емоційному стані, спокою та русі; <p>спостерігає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - різноманітність природних форм, контрасти форм, їх пропорції, розташування та взаємозв'язок частин;

<p style="text-align: center;">(9 годин)</p> <p>Розвиток творчої уяви, композиційного мислення, вміння створювати композиції в різних жанрах образотворчого мистецтва.</p> <p style="text-align: center;">Навчальні завдання</p> <p><i>Засоби виявлення характеру, будови природних форм: лінія, штрих, силует, тон, колір, кольорова гама, фактура, декор, текстура, пластика форми.</i></p> <p>Художні прийоми виявлення характеру й образності природних форм: <i>загальні пропорції</i> (єдність та взаємозв'язок частин до цілого), <i>подібність, співрозмірність, контраст, нюанс, особливості форм в стані спокою та русі</i> (характерні виразні рухи, узагальнення та загострення характерних рис в емоційному стані), <i>масштаб тощо.</i></p> <p>Композиційні засоби і прийоми</p> <p>Пейзажний жанр: <i>освоєння глибини (плановості) простору, статика та динаміка;</i></p> <p>Декоративна композиція: <i>організація елементів композиції</i> (замкнена і відкрита) <i>в колі, квадраті, прямокутнику;</i> розробка об'ємної форми: <i>лаконічність, декор, фактура;</i></p>	<p>- гармонійне існування природних форм та їх пристосування до середовища;</p> <p>порівнює:</p> <p>- зміни природних явищ, кольорове розмаїття навколишнього середовища;</p> <p>- будову різних природних форм;</p> <p>- реалістичні, казкові, фантастичні образи;</p> <p>характеризує:</p> <p>- природні форми та явища (відмічає характерні особливості);</p> <p>уміє:</p> <p>- виявляти характер, настрої форм;</p> <p>- зображувати природні форми в статиці та динаміці (з натури, з уяви, по пам'яті);</p> <p>- збагачувати силуетну форму декором (природну і предмета);</p> <p>- створювати художні образи на основі природних форм;</p> <p>- створювати різні композиції (сюжетну, декоративну, ілюстрацію);</p> <p>висловлює судження про:</p> <p>- основні пропорції природних форм (птахів, тварин тощо);</p>
---	--

Сюжетна композиція, ілюстрація, анімація: образна інтерпретація казкового, літературного героя (виявлення характеру).

Орієнтовні тематичні завдання:

- будова різних природних форм (листя, дерева, птахи тощо);
- силует (пропорції різних природних форм);
- колір природної форми (кольорова гама різних форм, контраст, нюанс);
- візерунок, фактура, текстура природних форм і предметів (зв'язок з характером форми);
- природні форми та явища в статиці та динаміці;
- колір як засіб виявлення характеру форм та стану природних явищ;
- створення образів на основі вивчення природних форм і явищ, використовуючи різні художні засоби декоративно-прикладного мистецтва, скульптури, графіки, живопису тощо;
- декоративна, книжкова, сюжетна композиції;
- створення книжки-іграшки, персонажів і декорацій лялькового театру тощо (колективна робота).

Узагальнення тем 2 години.

Матеріали і техніка виконання

- зображення природних форм і явищ у різних видах мистецтва;
  - специфіку образів пейзажного жанру, анімації, книжкової графіки тощо;
  - прийоми організації декоративної композиції (в колі, квадраті, прямокутнику тощо);
- наводить приклади:**
- композицій (декоративна, сюжетна, ілюстрація).
  - творів художників-пейзажистів;
- аналізує:**
- свої почуття і власне бачення художніх образів;
- дотримується правил:**
- техніки безпеки при роботі з різними художніми матеріалами та інструментами;
- виявляє готовність:**
- до використання набутих предметних компетенцій у процесі творчої самореалізації.

<p>Олівець, туш, вугіль, пастель, воскові та акварельні олівці, акварель, гуаш, (глина), пластика. Монотипія, графографія, розпис, (розпис на склі), колаж, аплікація, орігамі, паперопластика, (рельєф), скульптура з подальшим розфарбуванням.</p>	
--	--

6 клас. Духовний та предметний світ людини

35 годин (1 година на тиждень, 4 години – резервний час)

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
<p>Розділ І. Форма в образотворчому мистецтві (14 годин)</p> <p>Тема 1. Форма (площина, конструкція, об'єм) (8 год.)</p> <p>Розвиток логічного мислення, вміння узагальнювати, спрощувати, виявляти конструкцію, об'єм форми.</p> <p>Тема 2. Світлотінь (6 год.)</p> <p>Розвиток мистецького бачення, використання світлотіні як засобу художньої виразності та виявлення форми.</p> <p>Навчальні завдання</p> <p><i>Засоби виявлення об'ємно-пластичних якостей форми: крапка, лінія, штрих, фактура, тон, колір, лінійна</i></p>	<p>Учень розпізнає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - форми (реалістичні, декоративні) їх специфіку; <p>спостерігає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - за впливом світла на зміну кольорів у природному середовищі; <p>порівнює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - природне і штучне світло, локальний і зумовлений колір; <p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - колір природних форм відповідно до змін пір дня та року (день-вечір-ніч, осінь-зима тощо); <p>уміє:</p>

<p>перспектива (як засіб виявлення об'ємної форми); світлотінь (як засіб художньої виразності та виявлення форми): <i>світло, тінь, півтінь, рефлекс, відблиск, власна тінь та падаюча тінь</i>. Відтворення реальної форми предметів: <i>пропорції загальної форми та її елементів, фактури, текстури, конструкції, об'ємної пластики</i>.</p> <p>Кольорознавство (вплив світла на колір); засоби живопису виявлення об'єму форм, матеріалу предметів.</p> <p>Композиційні засоби і прийоми</p> <p>Натюрморт (специфіка реалістичного і декоративного вирішення). Композиції з використанням світлотіні як засібу виразності. Пейзажний живопис (вплив світла на колір, кольоро-повітряна перспектива).</p> <p>Орієнтовні тематичні завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - геометрична подібність зображення природних форм, предметів (силуетне, тональне, фактурне виявлення форми та її основних пропорцій); - локальний колір і форма у декоративному вирішенні натюрморту та декоративній композиції (колорит, холодна, тепла гама, колірна гармонія); - виявлення форми пластичними засобами рельєфу (фактура, випуклий, 	<ul style="list-style-type: none"> - зображувати геометричну форму та спрощувати форму предметів до геометричної подібності; - використовувати лінійну перспективу та виразні засоби для виявлення форми, її конструкції; - використовувати світлотінь як засіб виразності та виявлення форми; - бачити тональні, кольорові співвідношення, відтворювати об'ємну форму та колорит; - робити розгортку куба (призми та ін. геометричних форм); - виконувати замальовки, начерки, фіксувати основні задуми композиції в ескізній формі; - творчо використовувати різні техніки (змішані), свідомо застосовувати інструменти та матеріали; <p>висловлює судження про:</p> <ul style="list-style-type: none"> - взаємозв'язок кольору і світла, кольору і форми; - натюрморт як жанр образотворчого мистецтва; - засоби виразності об'ємної
---	--

<p>заглиблений візерунок тощо);</p> <ul style="list-style-type: none"> - лінійна перспектива (куб, циліндр); - об'ємна геометрична форма (розгортка куба, циліндра, призми тощо). - вплив світла на колір у пейзажному живописі; - графічні засоби виявлення об'ємної форми, фактури, матеріалу предметів (лінія, штрих, світлотінь, падаюча тінь); - виявлення зумовленого кольору куба (білий куб в різному кольоровому оточенні); - засоби живопису виявлення об'єму форм, матеріалу предметів, настрою; - новорічне і Різдвяні свята (карнавал, маски тощо). <p>Узагальнення тем 2 години.</p> <p>Матеріали і техніка виконання</p> <p>Олівець, графіт, соус, туш, перо, вугіль, гуаш, акварель, (глина). Гратографія, гризайль, техніка накладання тонкого шару прозорих фарб на просохлі фарби, техніка мазками, крапкування (дрібні мазки правильної форми), рельєф, змішані техніки, паперопластика.</p>	<p>пластики, роль світла і тіні у рельєфі;</p> <p>наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - творів різних видів та жанрів мистецтва; <p>аналізує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - свої почуття, власне бачення художніх творів і власної роботи з оцінками інших учнів; <p>дотримується правил:</p> <ul style="list-style-type: none"> - техніки безпеки при роботі з різними художніми матеріалами та інструментами.
<p>Розділ II. Взаємозв'язок форми й змісту в образотворчому мистецтві</p>	<p>Учень розпізнає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - національний одяг, побут

<p style="text-align: center;">17 годин</p> <p style="text-align: center;">Тема 1. Форма і зміст (8 год.)</p> <p>Виявлення змісту форми. Символіка та стилізація форм. Композиційні закономірності та прийоми в різних видах та жанрах образотворчого мистецтва.</p> <p>Тема 2. Людина та предметний світ (9 год.)</p> <p>Розширення уявлень про духовну й матеріальну культурну спадщину, національні особливості мистецтва, праці та побуту.</p> <p style="text-align: center;">Навчальні завдання</p> <p><i>Засоби виразності виявлення характеру, суті форми: символіка форми, кольору, символіка орнаменту.</i></p> <p>Умовність у відображенні реального об'єкта (природної форми): <i>узагальнення</i> (виявлення головної ознаки), <i>стилізація</i> (декоративна трансформація природних форм за допомогою різних прийомів).</p> <p>Композиційні засоби і прийоми</p> <p>Портрет як жанр (види). Виявлення <i>пропорцій</i> постаті людини (залежно від віку, зросту, образу), особливості пропорцій елементів голови людини.</p> <p><i>Колір</i> як засіб виявлення образу</p>	<p>людей різних країн;</p> <p>спостерігає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - красу форми, її пропорції, силует, пластику, об'єм (єдність зовнішньої форми та внутрішнього змісту); <p>порівнює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - особливості характеру людей, їх професій, захоплень, одягу, предметного світу тощо; <p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - відмінності декоративно-прикладного мистецтва різних культур (одяг, предмети побуту, прикраси тощо); <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> - стилізувати реальні форми у декоративні, умовно-графічні; - створювати орнаменти різних видів; - створювати образ людини, з урахуванням власного бачення, одягу та предметного оточення; - створювати творчий натюрморт (передавати образ епохи, специфіку предметів національних культур); - створювати сюжетну композицію; - використовувати художньо-
--	--

<p>(літературний герой), характеру, настрою людини; <i>костюм</i> (історичний, національний).</p> <p>Сюжетно-тематичний натюрморт (з предметів, що визначають епоху); сюжетна композиція (побутовий, історичний жанри); прикладна графіка (плакат).</p> <p>Дизайн (проектування предметів побуту). <i>Трансформація</i> природної форми, <i>моделювання</i> одягу та виявлення <i>функціональних і конструктивних зв'язків</i>.</p> <p>Орієнтовні тематичні завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - узагальнення та стилізація природних форм; - створення орнаментованої композиції (символіка орнаментів і кольору); - форма та орнаментация предметів побуту; - творчий натюрморт (з предметів, що визначають епоху); - пропорції постаті людини (залежно від віку, зросту, образу); - портрет у живопису, графіці, скульптурі (особливості будови постаті та елементів голови людини); - колір і форма у створенні сценічних і літературних образів, шаржів, карикатури; 	<p>виразні засоби прикладної графіки (шрифт, орнамент);</p> <ul style="list-style-type: none"> - трансформувати та моделювати форми предметів на основі природних форм; - використовувати конструктивні зв'язки форми та матеріалів; <p>висловлює судження про:</p> <ul style="list-style-type: none"> - національні та культурні особливості мистецтва, праці та побуту; - етнографічні особливості в декоративно-прикладному мистецтві та дизайні (національний та індивідуальний стиль); - види орнаментів, символіку кольору; - основні пропорції постаті людини (залежно від віку, зросту, образу); - особливості портретного жанру (засоби виявлення характеру, емоційного стану людини); - особливості побутового та історичного жанрів; - види прикладної графіки; - види шрифтів (єдність форми та змісту); <p>наводить приклади:</p>
---	--

<p>- сюжетна композиція (побутовий, історичний жанри);</p> <p>- плакат (шрифтовий), шрифтова композиція (монограма, графіті);</p> <p>- проектування предметів побуту (трансформація природних форм);</p> <p>- моделювання (ескізи) одягу.</p> <p>Узагальнення тем 2 години.</p> <p>Матеріали і техніка виконання</p> <p>Олівець, графіт, туш, перо, вугіль, гуаш, акварель, (глина), пластик, тканина. Аплікація, колаж, розпис, імітація вишивки, змішані техніки, паперопластика.</p>	<p>- творів побутового, історичного та портретного жанрів;</p> <p>аналізує:</p> <p>- результати власної роботи, досягнення та недоліки, визначає шляхи вдосконалення;</p> <p>дотримується правил:</p> <p>- техніки безпеки при користуванні інструментами, матеріалами;</p> <p>виявляє готовність:</p> <p>- до використання набутих предметних компетенцій у процесі творчої самореалізації.</p>
---	---

7 клас. Культурне та просторове середовище людини

35 годин (1 година на тиждень, 4 години – резервний час)

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
<p>Розділ І. Простір і об'ємно-просторова форма 14 годин.</p> <p>Тема 1. Художні засоби зображення простору (6 год.)</p> <p>Розвиток просторового та абстрактного мислення, навичок моделювання простору та об'ємно-просторових форм.</p> <p>Тема 2. Об'ємно-просторова форма.</p>	<p>Учень розпізнає:</p> <p>- архітектурні стилі та національні традиції (в архітектурі, декоративно-прикладному мистецтві, одязі тощо);</p> <p>спостерігає :</p> <p>- об'ємну форму в інтер'єрі та в місті (в залежності від</p>

<p>Архітектура і місто (8 год.)</p> <p>Розвиток образних і функціональних зв'язків (єдності краси, корисності та міцності). Взаємозв'язок внутрішнього і зовнішнього простору.</p> <p>Навчальні завдання</p> <p><i>Художньо-виразні засоби зображення простору та об'ємно-просторової форми: ритм ліній і плям, колір</i> (оптичні властивості); <i>повітряна перспектива</i> (в графіці та живопису): <i>лінія горизонту, точка зору, точки сходження.</i></p> <p>Об'ємно-просторова форма: <i>пропорції, деталізація, масштаб, тектоніка;</i> конструктивні й функціональні зв'язки форми і матеріалу.</p> <p>Архітектура (вид мистецтва, стилі); <i>архітектурний образ, архітектурна композиція</i> (архітектура в гармонії з природним середовищем).</p> <p>Використання <i>кольору</i> (ілюзії) в архітектурі та інтер'єрі; <i>монументальне мистецтво</i> (взаємозв'язок з архітектурою та інтер'єром).</p> <p>Дизайн як вид діяльності, взаємозв'язок з образотворчим мистецтвом, архітектурою (<i>моделювання, макетування</i>).</p>	<p>розташування різні пропорції, масштаб, конструкції, матеріал);</p> <p>порівнює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - гармонійний та дисгармонійний взаємозв'язок архітектури з довкіллям; <p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - види архітектурних споруд (культові, житлові, громадські); <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> - зображувати форму у просторі (паркова скульптура, скульптура в інтер'єрі, дрібна пластика); - зображувати інтер'єр (ескіз, макет); - зображувати архітектурні споруди, вулиці, двір тощо (робити ескізи з натури, з уяви, по пам'яті); - використовувати художньо-виразні та пластичні засоби для створення імітації, творчої інтерпретації, копії мозаїки, вітражу; - свідомо користуватися різними художніми техніками та матеріалами для виконання творчих робіт; - брати участь в колективній роботі (створення ескізів
--	--

<p>Орієнтовні тематичні завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - передача умовного простору (ритм ліній, плям, оптичні властивості кольору: віддалення, наближення); - повітряна перспектива у графіці, живопису; - об'ємна форма у відкритому просторі та в інтер'єрі (геометрична форма, паркова скульптура, дрібна пластика, колір у виявленні форми); - композиція "Простір" (умовно-графічне або ілюзорно-просторове зображення); - архітектура (архітектурний образ); - перспектива вулиць (повітряна перспектива засобами графіки); - архітектура історичного міста, гармонія з природним середовищем (кольорова гармонія); - інтер'єр, екстер'єр історичний або сучасний, сценічний простір (фронтальна перспектива); - монументальне мистецтво (імітація вітражу тощо); - новорічний карнавал, Різдвяний вертеп. <p>Узагальнення тем 2 години.</p> <p>Матеріали і техніка виконання</p> <p>Олівець, графіт, соус, туш, перо, вугіль, гуаш, акварель, (глина).</p>	<p>костюмів, декорацій, оформлення сцени до свят тощо);</p> <p>висловлює судження про:</p> <ul style="list-style-type: none"> - зображення простору відповідно точки зору, лінії горизонту; - перспективу (лінійну, повітряну); - архітектуру як синтез мистецтв, архітектурні стилі; - специфіку архітектурного образу; - дизайн як вид діяльності та взаємозв'язок з образотворчим мистецтвом, архітектурою; - специфіку інтер'єру, екстер'єру, сценічного простору (ілюзії, колір); <p>наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - визначних архітектурних споруд (світу, рідного краю); <p>аналізує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - свої почуття, власне бачення художніх творів і власної роботи з оцінками інших учнів; <p>дотримується правил:</p> <ul style="list-style-type: none"> - техніки безпеки при роботі з різними матеріалами та інструментами і послідовності виконання колективних робіт.
---	--

<p>Гратографія, гризайль, розмивка, техніка мазками, крапкування, (пуантилізм), рельєф, (карбування), змішані техніки, паперопластика.</p>	
<p>Розділ II. Культурно-просторове середовище 17 годин.</p> <p>Тема 1. Природне і культурне середовище людини 8 год.</p> <p>Гармонія в природному середовищі, взаємозв'язок людини з природою, екологія</p> <p>Тема 2. Предметне середовище 9 год.</p> <p>Розвиток творчої уяви, навичок моделювання і формування естетичного середовища людини (дизайн-середовище). Проектування предметного середовища.</p> <p>Навчальні завдання</p> <p><i>Художньо-виразні засоби виявлення гармонійного середовища</i></p> <p>Природне середовище (гармонія природних форм у середовищі).</p> <p>Дизайн-середовище (проектування в ескізній формі предметного середовища). <i>Взаємозв'язок урбаністичного (створеного) і природного середовища</i> (екологія).</p> <p>Культурні, національні традиції в дизайн-середовищі.</p> <p>Композиційні засоби і прийоми:</p>	<p>Учень розпізнає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - специфіку природно-ландшафтного середовища людини (місто, село тощо); <p>спостерігає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - просторову будову природних форм як аналогів архітектурних споруд та дизайн-форм; <p>порівнює і характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - національний побут, особливості архітектурного середовища різних країн; <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> - зображувати та робити ескізи середовища (природного, архітектурного, фантастичного); - проектувати та моделювати предметне середовище (ескіз власного будинку, інтер'єр з елементами природних форм, екстер'єр); - створювати сувеніри, іграшки, конструктори (з простих форм); - робити ескізи та створювати тематичний плакат (екологія, культурна спадщина, афіша,

<p><i>Передача тривимірності об'єктів у просторі</i> (різна лінія горизонту, вигляд знизу, вигляд зверху, перспектива пташиного польоту).</p> <p>Дизайн-графіка, прикладна графіка (плакат, листівки-привітання, запрошення, марки (серія), піктограми, афіша, рекламне оголошення тощо).</p> <p><i>Художні прийоми зображення</i> шрифтів, умовність графічного зображення і кольору, використання закономірностей зорового сприйняття, змістових акцентів, символіки, метафор, візуальної комунікації.</p> <p>Орієнтовні тематичні завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - природний світ, гармонія природних форм у середовищі; - природне середовище очима тварин, комах тощо (низька лінія горизонту, перспектива пташиного польоту); - взаємозв'язок природного середовища, природних форм в середовищі людини (акваріум в інтер'єрі, фонтан в екстер'єрі, ландшафтна архітектура); - природно-ландшафтний вплив на організацію простору (культурне середовище людини); - плакат "Екологія", "Культурна спадщина"; 	<p>рекламний плакат тощо);</p> <ul style="list-style-type: none"> - створювати ескізи продукції прикладної графіки (листівка, марки, запрошення, емблема, піктограми, оголошення, привітання до свята тощо); <p>висловлює судження про:</p> <ul style="list-style-type: none"> - своєрідність краси природи різних країн світу, рідного краю, зв'язок природного і культурного середовища; - гармонію природних форм у середовищі та взаємозв'язок людини з природою (екологія); - специфіку духовного і матеріального світу дитини; <p>наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - різних поселень людини (гірські, в пустелі, на острові, міста-фортеці, мегаполіси, села тощо); - створеного людиною середовища (дизайн-середовище); - різних видів графіки (станкова, прикладна, дизайн-графіка тощо); <p>аналізує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - свої почуття, власне бачення художніх творів і власної роботи
--	---

<p>- створення подарунка (іграшка, сувенір, ікебана тощо);</p> <p>- дизайн-графіка (листівка з текстом і зображенням, запрошення, марки (серія), емблема, піктограми, афіша, рекламне оголошення, привітання);</p> <p>- створення ескізу свого будинку, інтер'єру, дитячого майданчика тощо;</p> <p>- композиція "Місто майбутнього";</p> <p>- свято міста, колективна творчість ("День Києва" тощо).</p> <p>Узагальнення тем 2 години.</p> <p>Матеріали і техніка виконання</p> <p>Олівець, графіт, соус, туш, перо, вугіль, гуаш, акварель, пластика.</p> <p>Гратографія, колаж, аплікація, розпис на склі, змішані техніки, паперопластика.</p>	<p>з оцінками інших учнів;</p> <p>- результати власної роботи, досягнення та недоліки, визначає шляхи вдосконалення;</p> <p>дотримується правил:</p> <p>- техніки безпеки при роботі з різними матеріалами та інструментами;</p> <p>- поведінки під час ескізної роботи в різному середовищі (в музеях, парках, у дворі, на вулицях тощо);</p> <p>виявляє готовність:</p> <p>- до використання набутих предметних компетенцій у процесі творчої самореалізації.</p>
--	---